

Het resultaat van het onderzoek, ingesteld door een openbaaraccountant wordt neergelegd en omschreven in een rapport, uitgebracht aan de opdrachtgever(s). Een eerste eis aan zulk een rapport te stellen is dus wel, dat het in overzichtelijke vorm en in duidelijke taal dat resultaat omschrijft. Lang niet alle accountantsrapporten voldoen echter aan deze eis en het lijkt daarom wenselijk de aandacht van accountants op deze voor het beroep zo belangrijke materie te vestigen.

Het is opvallend, dat over dit onderwerp zo weinig in onze vakliteratuur wordt aangetroffen. De materie wordt daardoor door elke accountant naar zijn eigen opvatting behandeld en de desbetreffende vraagstukken zelfstandig opgelost en eenmaal een zekere vorm gekozen zijnde, houdt men, ook al uit sleur, daaraan vast, zonder zich af te vragen, of geen verandering, resp. verbetering mogelijk is. En toch is daartoe alle aanleiding, gezien de meer ingewikkelde verhoudingen, die in een accountantsrapport, met de groei der bedrijven, te bespreken en toe te lichten zijn. Een openbare behandeling van enige aan het rapport te stellen eisen is dan ook gerechtvaardigd, ook omdat daardoor wellicht meer een eenheid van opvatting zal worden verkregen.

Het Reglement van Arbeid van het Nederlandsch Instituut van Accountants bevat enkele voorschriften omtrent de inhoud van een verklaring, die betrekking hebben op het gebruik maken van verklaringen van andere accountants, hetzij van collega-leden, hetzij van buitenlandse collega's (art. 7 en 8), terwijl verder in de artt. 9—15 in het hoofdstuk over „De verklaringen in het algemeen” een aantal belangrijke voorschriften omtrent de verklaringen worden gegeven, die wij volkomen bekend mogen achten bij de lezers van dit blad en waarop wij dus niet afzonderlijk behoeven in te gaan. Vanzelfsprekend hebben deze voorschriften niet alleen betrekking op de gepubliceerde verklaring, maar zijn zij ook en vooral toepasselijk op het uitgebreide rapport.

Voorzover deze nieuwe voorschriften, in het begin van dit jaar gepubliceerd en geldig verklaard, voor de leden van het N.I.v.A. wijzigingen nodig maken in tot heden gevolgde methoden van het afleggen van verklaringen, mogen wij aannemen, dat die sedert zijn of zullen worden aangebracht. Wij mogen zelfs wel aannemen, dat ook niet-leden van het N.I.v.A. er kennis van genomen hebben en die bepalingen opvolgen, zowel in hun eigen belang als in dat van hun cliënten.

Maar daarnaast zijn toch een aantal andere eisen aan het accountantsrapport te stellen, die niet in het bedoelde Reglement zijn opgenomen, maar die ieder de leesbaarheid en de overzichtelijkheid van het rapport ten goede komen. Zij zijn niet van hetzelfde principiële belang als de voorschriften van het Reglement van Arbeid, maar hebben een groot praktisch belang.

In de eerste plaats dan de eis, dat in de aanvang van het rapport de opdracht duidelijk worde weergegeven. De opdracht toch geeft het doel van het onderzoek weer en door dat doel duidelijk te omschrijven wordt voorkomen, dat aan het rapport een andere, event. ruimere betekenis wordt toegekend dan de opdrachtgever en de accountant hebben gewild.

De strekking van het accountantsrapport moet bepaald worden alleen door het doel van de opdracht en het rapport geeft dus de resultaten van het onderzoek, dat daarvan het gevolg is geweest. Dat de werkzaamheden, nodig om een vooropgesteld doel te bereiken, vaktechnisch vaststaan en

niet door de cliënt of subjectief door de accountant kunnen worden bepaald, behoeft in dit verband niet meer te worden betoogd. Daarover is meer dan eens uitvoerig gediscussieerd.

Na de herhaling van de opdracht volge dan n.o.m. een korte samenvatting van de conclusie, waartoe het onderzoek heeft geleid en een nauwkeurige en duidelijke uiteenzetting van de voorbehouden, die bij die conclusie eventueel gemaakt moeten worden.

Het is goed en voor de opdrachtgever gemakkelijk en aantrekkelijk, dat deze conclusie niet pas komt nadat dikwijls zeer uitvoerige toelichtingen doorgelezen (wij zouden haast schrijven „doorgeworsted”) zijn, en vooral is het o.i. nodig, dat niet, zoals wij herhaaldelijk zagen, een mededeling wordt aangetroffen „onder het voorbehoud (de voorbehouden) die wij in het navolgende bij elk der desbetreffende onderwerpen maken”.

De opdrachtgever moet dan dikwijls in vele getypte vellen zoeken naar de plaatsen, waar die voorbehouden staan en mist daardoor veelal het inzicht in de betekenis daarvan, ook van het onderling verband, wanneer meer voorbehouden voorkomen.

De lezer van een accountantsrapport wenst dadelijk te weten, waaraan hij toe is en zet zich daarna met belangstelling aan het bestuderen van de meer gedetailleerde toelichtingen.

Na deze paragraaf volge een paragraaf onder het hoofd „Algemeen”, bevattende de algemene opmerkingen, waartoe het onderzoek aanleiding gegeven heeft. Daarin kan b.v. omschreven worden, in welke toestand de administratie werd aangetroffen en of soms min of meer belangrijke gegevens bij het onderzoek ontbroken hebben. Ook de mededeling van de samenwerking met andere accountants of deskundigen op ander gebied, vinden daar een plaats. De veelsoortigheid van de accountantsrapporten is oorzaak, dat wij hier geen nadere aanduidingen kunnen geven, maar wij menen, dat het bovenstaande de bedoeling voldoende weergeeft.

In sommige rapporten is een overzicht van de geschiedenis van het bedrijf of van de laatste jaren nodig. Wij denken aan de rapporten ten behoeve van het Beheersinstituut, of aan rapporten omtrent de overdracht of inbreng van het bedrijf. Deze afdeling volge dan op de zo even genoemde.

Daarna volge een opsomming van de bijlagen bij het rapport, waarin de nodige overzichten worden gegeven. De leesbaarheid van een rapport wordt verhoogd, door zo min mogelijk uitvoerige cijferopstellingen in het rapport zelf op te nemen, maar door die in bijlagen toe te voegen. Daarbij is het dan wenselijk deze bijlagen, zo die niet te talrijk zijn, zodanig in de omslag te bevestigen, dat zij naast het geschrevene kunnen worden uitgevouwen, zodat het hinderlijke heen en weer slaan wordt voorkomen. Zijn de bijlagen talrijk en uitvoerig, dan is inbinden in een afzonderlijke omslag aan te bevelen.

Veel accountants hebben de gewoonte de opsomming van de bijlagen direct te doen volgen na de aanhaling van de opdracht en eerst daarna het rapport te beginnen. Hier lijkt geen bezwaar tegen te bestaan. Het voornaamste is, dat ook hiervan afzonderlijk en duidelijk overzicht wordt gegeven.

Eerst daarna volgen de gedetailleerde toelichtingen, die nodig zijn om de opdrachtgever een duidelijk inzicht te geven in de onderdelen, waarover het onderzoek zich heeft uitgestrekt. Ook hierbij is een eerste formele eis: duidelijk sprekende indeling. Maar belangrijker is vanzelf WAT

hierbij wordt opgemerkt. Men bedenke daarbij, dat het nut van het accountantsrapport meer wortelt in het beoordelen van de uitkomsten, in het toetsen daarvan aan gesteld of aangenomen normen, dan in de mededeling, dat het kassaldo op de balans klopt met het saldo van het kasboek, of het debiteurensaldo met de totaaltelling van de debiteurenlijst. Wil men die mededelingen niet weglaten, goed, maar dan onthoude men toch vooral niet aan opdrachtgevers, die inlichtingen, die voor hen bij hun beoordeling van belang zijn en die, als ze niet in het accountantsrapport voorkomen, achterwege blijven, hoewel ze tot verheldering van het inzicht in voor de toekomst te nemen maatregelen bijdragen.

Nog één praktische wenk moge aan deze opsomming van enige eisen omtrent vorm en inhoud van het accountantsrapport worden toegevoegd. Wanneer een rapport uitvoerig is, is het gewenst als eerste bladzijde in de omslag de inhoudsopgave te bevestigen, waarin naast de verschillende onderwerpen in het rapport behandeld, de bladzijde genoemd wordt, waar de desbetreffende verhandeling in het rapport te vinden is. Het opslaan van een op een bepaald ogenblik gewenste toelichting wordt er aanmerkelijk door vereenvoudigd.

Wij verwijzen overigens naar Hoofdstuk 29 „Auditors Report” in de 5e druk van Montgomery's Auditing „Theory and Practice”, waar behartigingswaardige wenken voor de samenstelling en inhoud van het rapport bij de jaarrekening worden gegeven.

---

iets over de maatschappelijke betekenis van Ford

door Ir. V. W. van Gogh

Toen schrijver dezes in het vorige nummer zijn artikel schreef over Ford, lag het in de bedoeling dat iemand anders de sociale betekenis van Ford zou bespreken; omdat daar niet van gekomen is heeft hij enige punten op schrift gesteld.

Het sociale aspect van Ford en de Ford-fabrieken vertoont veel overeenkomst met dat van andere grote industrieën en hun oprichters. Hoe groter de ondernemingen van hoe groter betekenis allerlei details worden; omdat de Ford-maatschappijen zeer groot zijn, is er allerlei dat bij anderen niet zo sterk spreekt of in mindere mate is voorgekomen. Maar in de kiem zijn de meeste verschijnselen toch wel overal terug te vinden.

Henry Ford heeft tijden gehad dat hij verafgoed werd door zijn eigen mensen, en dat hij door anderen werd bewonderd; maar een tijd lang is hij ook de meest gehate en verafschuwde man van Detroit geweest. Hij was de geniale industrieel en verkoper van automobielen; zijn invloed op de technische kant van de industrie in het algemeen is enorm. Maar evenals menig andere grootindustrieel, die succes heeft gehad, heeft hij gemeend dat zijn methoden en overredingskracht nu ook op ander gebied dezelfde geldigheid zouden hebben.

Zo kwam hij in het najaar van 1915 met een gezelschap naar Europa, met een „vrede-schip” om een einde aan de oorlog te maken: „to have the boys out of the trenches before Christmas”. Kon de grondgedachte hiervan veler sympathie hebben, het is hem ook wel verweten dat er een groot element van reclame in stak. Veel erger is het evenwel dat in zijn autobiographie (ook in de Hollandse vertaling) een hoofdstuk voorkomt